

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: *DUMINEC'A.*

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a:
Pe unu ann 5 fl.—cr., pe 1/2 ann 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu ann 14 fr., pe jumetate ann 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contien
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl. v. a.

Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Èr banii de prenumeratiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

Deputatiunea bisericeii romane ortodoxe inaintea Maiestatii Sale in Cluj.

Deputatiunea bisericeii romane ortodoxe prezentandu-se inaintea Maiestatii Sale in Cluj, Escelenti'a Sa, parintele Archiepiscopu si Metropolitu Miron Romanulu a pronunsiat urmatoriulu discursu:

*Maiestatea Vóstra imperiala si apostolica regésca!
Preagratióse Dómne!*

Preotimea din pàrtile nordice ale archidiecesei transilvane greco-orientale române, impreuna cu cea invecinata din dieces'a Aradului, representata prin noi, se folosese cu doru ferbinte de acést'a ocaziune, cá si in numele credinciosilor incredintiati conduce-rei sale, se esprime cu reverintia omagiala inaintea fetiei preagratióse a Maiestatei Vóstre nestramutabil'a credintia si alipire, ce o nustrese catra stralucitulu tronu alu Maiestatei Vóstre, preagratiósiulu nostru Domnu si Rege, si catra iubit'a nóstra patria.

Aici in capital'a pàrtiloru transilvane ale tieriei, progresulu eminentu pe terenulu culturai generale, anume pe alu sciintiei, artei si industriei, care in prim'a linia are alu multiamí parintescei ingrigiri a Maiestatei Vóstre aventulu seu imbucuratori, ne servece si noua de impulsu, cá pe poporul de nationalitatea romana, incredintiatu grijei nóstre spirituale, dar din cans'a referintieloru vitrige remasu indereptu in cultura, se-lu atragemu tot mai multu in generalele nisuintie culturale, si tienendu neadormita si dezvoltandu consciint'a lui de religiunea si nationalitatea s'a stramosiésca, se nutrimu intr'ensulu virtutile adeveratului patriotismu ér in acést'a problema a nóstra ne luàm insufletire din grati'a parintésca a Maiestatei Vóstre, esperiata cu gratitudine, carea se manifestéza totdeun'a pentru bunastarea spirituala si materiala a supusiloru de diferite confesiuni si nationalitati.

Sub durat'a fericitórei petreceri a Maiestatei Vóstre, cá supusi credintiosi, serbanu si noi aici dile jubileare dimpreuna cu compatriotii nostrii, cu cari

dorimu se traimu in iubire fratiesca si in buna intielegere; si dreptu espresiune a bucuriei — recomandându-ne biserice'a nóstra gratiei preinalte a Maiestatei Vóstre — ne rngamu ferbinte din adenculu sufletului pentru vióti'a Maiestatei Vóstre scumpa si reversatóre de gratia, esclamandu iu dulcea limba materna a poporului nostru: Se traiésca Maiestatea S'a preagratiósiulu nostru monarchu!

La acést'a cuventare Maiestatea S'a a respunsu:

Primescu cu bucurie omagiale preotimei romane greco-orientale si Ve asigurazu, cá biserice'a D Vóstre póte se conteze totdeun'a la protectiunea Mea eficace. Privescu fara displacere, daca suditi Mei de deosebita religiune si nationalitate se alipescu catra religiunea si nationalitatea lor si legile esistente si lasa destulu terenu pentru desvoltarea acestoru interese; dar tot astfelu dorescu, ca ori-care confesiune fara deosebire de nationalitate tienendu ori ce agitatiune departe de sine, sè se simta un'a si sè se contopésca intr'un'a in neclintit'a credintia catra tronul, in iubirea catra comun'a tiera matre si in implinirea datorintieloru patriotice. Cunosc influintia a D Vóstre asupr'a poporului si de aceea asceptu si voiu vedea cu bucurie, daca credinciosi cuvinteloru acum rostite de vredniculu D Vóstre archipastori, acésta influintia a D Vóstre o veti intrebuintia numai spre cultivarea fidelitatii si a virtutiloru adevratu patriotice, si astfelu promovand binele doritu si de mine a credinciosiloru incredintiati purtarii de grija a D Vóstre, mi veti servi ocaziuna imbucuratóre spre multiamirea Mea si spre grati'a ce totdeun'a bucurosu o am manifestatu.

Preoti'a romanésca.

II.

Este in istori'a desvoltarii popóreloru unu punctu, preste carele nu se póte trece.

Nu se póte adeca cá unu poporu se-se desvólte,

fara se tiena contu de trecutul seu, de aplecările sale naturale si de imprejurările, in cari se gesesce.

La noi, la romanii din aceste părți biseric'a si in specialu preotimea a fost in trecutu purtători'a si conducetóri'a poporului in ale desvoltării culturale cât si in tóte afacerile vietii.

Purcediendu de aici este lucru naturalu, ca n'a petutu fi ideia mai nimerita, decât atunci, cand ómenii nostri pusi de sórte in fruntea afaceriloru, si in specialu cand nemuritoriulu Metropolitu Siagun'a in conformitate cu trecutul nostru istoricu s'a straduitu atât de multu, cá prin legea organica se intarésca biseric'a, si se ridice preotimea.

S'a facutu acésta lege si se practica acum de ani 17. Si vorb'a fiend de a-ne dá seama, ca pentru ce astadi biseric'a nóstra si preotimea nu mai este puterea, carea era odinióra in mijloculu poporului nostru, ne permitem a depune aici ceeace am potutu aflá si observá in decursulu acestoru 17 ani.

De câte ori se intempla in lume schimbări si reforme, ómenii totdeun'a sunt espusi a face experimente, pentruca nu se sciu aflá destulu de bine, si nu le potu nimeri tóte in nou'a situatiune. Din experimente omulu de regula invétia; dar totu in timpulu experimenteloru se póte fórte usior intemplá, cá se apuci pre càl si cărări gresite, cari fara voia te conducu tocma la locuri, unde nu voesci, si nu doresci se ajungi.

Am fost, si mai suntem, inca si astadi in viéti'a nóstra constitutionala bisericésca in stadiulu experimenteloru si experimentáriloru.

Preoti si mireni de o potriava, se pare, ca inca nu ne-am aclimatisatu destul de bine in nou'a situatiune. Pana acum celu putien n'am esecutatu testamentulu betraniloru, cari ne-au datu prin statutulu organicu reform'a prin constitutiune, de carea s'a semtitu atât'a lipsa si atât'a trebuintia. N'am intaritu biseric'a din destul, ba mai ca pre ici pre colo in locu de a-o intari o am slabitu chiar.

Positiunea preotimei, carea in orice biseric'a reprezenta sufletulu si tari'a bisericiei, nu este astadi mai buna, seau ceeace este si mai durerosu, nu este nici asia de buna, precum era odinióra.

Nu mai este astadi singuru in parochia pop'a romanescu. Are pre langa sene unu comitetu parochialu si unu sinodu parochialu; dar lucrurile cu tóte acestea nu mergu cum ar trebui se mérga. Si daca intrebi pre preotu, ca pentruce nu se face ast'a si pentruce remane cealalta nefacuta, elu ti-respondede, ca comitetulu, seau sinodulu, seau altu cinev'a este vin'a si ca densulu n'are ce se face. A incercatu tóte, dar nu i-a succesu.

Si nu póte se-i succéda preotului, pana cand lucrurile se petrecu, precum vedem, ca se petrecu pre alocuri'a.

* * *

Preotulu romanescu are in cele spirituale aceeasi positiune, pre carea o avea, si preotulu de odinióra. Si elu si-face detorinti'a. Dar chiamarea i-este acum multu mai grea. Au venitu asupra credintiosiloru imprejurări, cari dilnicu ii-intindu curse si ispite pentru a-lu face se slabésca din religiositatea-i inascuta si moscenita din mosi stremosi. Catra acést'a se mai adaoge apoi, ca afacerile spirituale ale parochiei stau in strensa legatura cu afacerile administrative ale parochiei; ér aici pre alocuria sunt multe pecate si necazuri; si preotulu de multe ori in locu de a fi ajutat intru promovarea acestoru agende, se gasesce paralisatu. Se mai intempla apoi si casuri, ca preotulu, fia ca este desgustatu, fia ca nu are destula putere de a luá iniciativ'a in mana, fia ca nu are energia destula spre a conduce agendele administrative ale parochiei fia ca se semte pré ingreuiatu de necazurile vietii, — lucrurile parochiei remanu nefacute si neingrijite.

Cam in aceste impregiurări aflámu noi primul motivu, pentru carele preotimea nóstra nu mai este astadi acea putere mare, carea era odinióra in sinulu credintiosiloru nostri.

Are preotimea nóstra si astadi intocma cá si preotimea de odinióra multa credintia, multu zelu si multa bunavointia. Se vedu inse pre ici, pre colo casuri, cari nu dovedescu si nu ne lasa, se conchidemu, ca insusirile amintite mai sus s'ar aflá intru prisosintia; celu putienu faptele nu vorbescu cu tóte tari'a de esistenti'a loru.

Apoi schimbandu-se referintiele vietii poporului, si fiend astadi multe trebuintiele culturale ale credintiosiloru, asia ni-se pare noue, ca nu in totu loculu a satisfacutu preotimea acestoru trebuintie si legitime pretensiuni ale poporului; si in punctulu acest'a inca sta ascunsu unu motivu, care detrage din puterea si autoritatea preotimei.

Sórtea preotimei nóstre este si astadi intocma cá odinióra stensu legata de sórtea poporului. Beneficiile preotimei pentru lucrările sale in sinulu poporului sunt si astadi cam acelea, seau dóra chiar mai putiene, de cum erau odinióra. In punctulu acest'a se comitu inse adesea mari gresieli. Sunt pre ici, pre colo intre preoti nostri ómeni, cari gresiescu in punctulu acest'a si nu voiescu a intielege, ca bunastarea preotimei este stensu legata de bunastarea poporului; si in contactulu loru cu poporulu la diferite functiun⁹ adesea facu pretensiuni esagerate; ér prin astfelu de pretensiuni poporulu se instreinéza de densii.

* * *

Poporulu nostru este unu neamu minunatu de ómeni. Pre cât, din nefericire, este servilu si slugar-nicu facia de streini, pre atât este de pretensivu facia de ai sei. Amendoue aceste calități nu sunt bune, amendoue trebuiescu corese si indreptate; dar coregerea si indreptarea se póte efeptuí numai cu in-

cetulu, si purcediendu dela ele cá factori dati. De servilismu si slugarnicia facia de altii nu vomu poté nici odata desberá pre poporulu nostru pana atunci, pana cand elu nu se va convinge, ca noi i-facemu tóte, ca suntem numai ai lui, si traimu numai pentru elu; ér acést'a din partea preotimei nu se pré dovedesce cu fapte in totu loculu.

Din starea de astadi trebuie se ne facem inse locu cu unu ceasu mai nainte. Trebuie se aiba poporulu nostru si noi toti in sinulu seu unu felin de potere, si o autoritate, carea se-lu conduca, si stepanésca in tóte afacerile vietii.

Si pentruca preste trecutu nu se póte trece, ér in trecutu viéti'a poporului a fost concentrata, si a procesu din biserica si dela preotime, — aici in biserica trebuie restabilitu ecuilibrulu si puterea de odinióra, atât de multu sdruncinata prin imprejurările vietii din urma.

Programulu deci se ne fia: se intarimu biserica, si puternice se facemu organele si corporatiunile prin carea biserica lucréza la desvoltarea si inaintarea poporului. Calea, carea ne póte conduce la acestu scopu nu póte fi alt'a, decât se restabilimu in tóta puritatea loru cele trei momente, cari au facutu in trecutu puterea si tari'a bisericeii.

Poporulu romanu a slabitu din religiositatea si moralitatea lui de odinióra; ér daca a slabitu, atunci se ni-se ierte, ca cutezám a afirm'á, ca vin'a pentru acésta slabire intre multe alte imprejurári trebuie se-o cautám si la noi cei cu cartea in mana, preoti si mireni de o potrivá.

Noi preotii nu vom fi fost si nu vom fi fiend destul de pastorali in functiunile nóstre; ér noi carturarii mireni nu vom fi fost si nu vom fi fiend destul de bisericani in ale bisericeii.

In acésta situatiune nu mai putem remané fara mari perderi. Trebuie se-ne schimbám cu totii, pentru ca se putem repará perderile suferite in ale religiositatii si in ale moralitatii publice a poporului nostru; cá astfelu restabilindu aici unu ecuilibru normalu, se putem pasí mai cu sporu pre calea desvoltării nóstre culturalei.

Dupa cum pricepem noi, lucrurile s'aru poté indreptá in urmatoriulu modu si mergendu pre urmatori'a cale:

1. Preotulu cá preotu valoréza in sinulu poporului numai atât, cât scie se-se emancipeze in tóte ale vietii sale in si afara de oficiu de tóte slabitiunile omenesci; si incât poporulu credintiosu vede intrensulu pre omulu, a carui'a preotia este in inima; si incât orice fapta a lui dovedesce, ca este unu apostolu alu Domnului, care traiesce, si lucréza numai pentru biserica viia, pentru inaintarea poporului credintiosu. Poporulu nostru si-are unu modu de gándire propriu alu seu; ér activitatea pastoralá a preotului póte se aiba efectu, si se obtiena sporu numai atunci, cand preotulu o va sci imbiná cu firea roma-

nului. Intre alte multe particularități a firei romanului este si acea calitate, ca tieranulu nostru nu mai crede nimenui nimicu. Elu vrea se véda dela toti fapte. Daca vede fapte, atunci l'ai cuceritu si cascigatu pentru totdeun'a. De aici, din acestu punctu de manecare trebuie se procéda intréga activitatea pastoralá a preotului romanu. Tóta activitatea preotului, daca este vorb'a si intentiunea se fia manósa si roditória, trebuie se procéda mana in mana cu firea si cu particularitățile firei romanului.

2. Preoti'a nu este functiune lumésca, este unu daru dela Domnulu, impartesitu omului pregatitu si cu chiamare pentru acésta inalta trépta, cá dilnicu se reverse invetiatura, si se respandésca pietate si mangaiare asupra inimiloru credintiosiloru insetati dupa aceste scumpe bunatáti dumnedieesci. Poporulu este consciu in inim'a s'a de fienti'a si puterea darului preotiei, si daca lu-vedemu cu anumite pretensiuni facia de preotulu seu in acésta privintia, preotulu neaperatu este detoriu a satisface cu tóta bunavintia acestui legitimu postulatulu alu credintiosiloru sei.

3. Preoti'a este o missiune dumnedieésca; si in omulu, carele a luatú asupra-si sarcin'a slujbei acestei'a, poporulu nostru ascépta se véda, ca in tóte se manifestéza apostolatulu bisericescu, carele nu cunoște pedeci, nu cunoște greutáti, si nu intempina in calea s'a nimicu, ce l'ar poté impedecá dela realizarea santei sale missiuni.

Acestea le ascépta poporulu nostru dela preotii sei, si incât ne vom silí noi preotii a-i-le dá, nu se póte, cá se nu fimu acea putere mare, carea stepanesce si guvernéza intru tóte pre credintiosi, nu se póte ca purcediendu pre acésta cale se nu-si intemeieze preotimea nóstra unu guvernulu spiritualu, carele se conduca cu sporu si cu succesu pre calea binelui mintea si inim'a credintiosiloru intru tóte ale vietii loru.

* * *

Dar in biserica nu mai suntemu astadi numai preotii singuri. Legea nóstra organica ne-a datú intr'ajutoriu intregu poporulu, si in specialu pre alesii poporului, inteliginti'a mireana. Este mare rolulu, pre carele lu-acórda legea in afacerile administrative-bisericesci scolarie inteligentiei mirenesci. Multu bine póte face bisericeii cu luminile si ajutoriulu ei inteligenti'a mireana. Si constatám cu bucuria ca inteligenti'a nóstra mireana au intielesu fórte bine acésta chiamare a s'a in biserica. Am vediutu pre acesti ómeni depunendu multu zelu si aducendu multe sacrificie pre altariulu bisericeii. Ér daca drumulu percursu pana acum de biserica nu ne-au apropiatu mai multu de tienta; caus'a póte se fia, ca nu s'au potutu aflá inea modulu pentru o buna impartire a lucrului.

Cand chiamata de statutulu organicu a intratu inteligenti'a mireana cu rolulu activu in administratiunea bisericeii si a scólei, a aflatu aici unu terenu fórte

manosu de activitate; dar in acelasi timp a aflu aici in biserica multe lucruri astfelu, precum au fost remasu din betrani, neadaptate dupa o moda noua, mai corespundietória. Zelulu fiend mare, am voitu, cá tóte cât mai grabnicu se-le facem, fara se bagamu de seama, ca in biserica sunt lucruri, cari se potu schimbá si innoi, si éراسi sunt unele asiediminte, cari dupa natur'a lora nu suferu schimbare.

Intr'aceea organismulu bisericescu si-a continuatu mersulu seu neconturbatu, asia precum l'am vediutu desvoltandu-se si bine am mersu cum am mersu, si cum am potutu merge. Dar voimu a merge si mai bine, si neaperatu cu toiii dorimu, se dãm bisericeii mai multa taria si mai multa putere.

I-o vom dá, pentruca i-o putem dá. Se ni-se ierte inse, daca precum am vorbitu cu preotimea, indrasnimu a ne espune in cele ce urméza vederile nóstre si facia de carturarii mireni in ale bisericeii.

Principiulu fundamentalu in legea organica este, precum lu-intielegemu noi, cá biseric'a se-se administreze in cele ce se tienu de administratiune prin obseca crestinésca.

In biserica totu ceeace se face, seau nu se face are valórea si insemnatatea s'a pentru desvoltarea ulterióra. De aci urméza, ca totu ceeace face obseca crestinésca in administratiunea bisericeii, trebuie se faca cu unu calculu pre dieci si sute de ani inainte. Acestu calculu nu s'a pré vediutu totdeuna, si mai cu seama in parochia de multe ori au decisu interese momentane, si nu interesele, pre cari le reclama viitoriulu, pre carele voimu a-ni-lu intemeiá prin biserica. In punctulu acest'a a gresitu pre alocuri atât preotimea, cât si inteligenti'a mireana, si respective preotimea nu a avutu destul ajutoriu si radiemu.

Biseric'a este o institutiune vecinica, cu mentiunea de a trái si a lucrá pana la sfersitul veacului; si precum ómenii, cari au traitu inainte de noi, au lucratu si s'au stradiutu, pentrucá noue se-nelase o moscenire mai buna; tocma asia ni-se impune si noue acestu modu de gandire si de lucrare. Traimu pentru ceice au se ne urmeze, si deci modulu nostru de traiu si de lucrare treéue se ne fia potrivit cu aseptările unui viitoriu mai bunu.

Lumea de astadi nu este favorabila pentru unu astfelu de traiu. Idei streine de biseric'a lui Christos au facutu pre multi se judece numai dupa diu'a de astadi si fara privire la diu'a de mane. Aceste idei si-au facutu locu si in poporulu nostru. Le vedemu de multe ori incercandu-se a-se validitá si in biserica. In faci'a acestei stári de lucruri detorinti'a inteligentiei este, cá se-le previna, si se nu lase cu nici unu pretiu, cá in biserica se prinda radecina.

Poporulu de rându i-place se imiteze pre ómenii, cari ii-tiene mai multu, decât se este densulu; ér in punctulu acest'a s'a gresitu fórte multu la noi.

N'am fost destulu de bisericani in biserica, si n'am tienutu, si nu tienem, precum ar trebui se tienem, la datinele religióse remase noue din betrani. Acestea si alte multe, cari potu se mai fia de acésta seama au slabitu tari'a bisericeii si puterea preotiei romanesci.

De o biserica si de o preotia tare avem inse astadi mai multa trebuintia, decât ori cand.

Deci se ni-o facem cei cari voimu se-o avemu?

Epistolele parochului betranu.

VIII.

Iubite nepóte! De cand s'a inceputu anulu scolasticu, n'am mai vediutu pre parintele Terentie. Nu sciu ce se fia, de nu se mai aréta prin partile nóstre. Parintele pop'a Michaiu dice, ca de buna seama este superatu, ca nu-ia succesu predic'a tienuta in biserica la inceputulu anulului scolasticu, si acum i-vine cu rusine se se arete intre ómeni de gróz'a criticeii. Si cu adeveratu póte se fia ceva in lucru, deórece la noi ómenii sunt mai de regula pré aspri in critica. Adeca cum, cum nu, la noi s'au invetiatu se faca critica celoru ce facu câte cev'a totu ómeni de acei'a, cari in viéti'a loru n'au facutu nimicu, si cari prin urmare nici nu sciu ce este aceea: a face cete cev'a.

Cu tóte acestea eu alt'a credu despre parintele Terentie, si in acésta credintia a mea gandescu, ca nu me insielu. Parintele Terentie, cá si toti ómenii teneri este unu omu fórte zelosu, carele se intereséza multu de scóla. In anulu trecut a avutu inse unu invetatoriu numai substitutu, carele fia disu intre noi nu pré grijea de scóla. Pruncii de scóla au fost cam putienu ingrijiti, si ómenii s'oru fost cam desgustatu de scóla.

Asta véra s'a alesu prin concursu in satulu parintelui Terentie unu invetatoriu cu atestate fórte bune, si apoi pre langa acést'a unu cantaretiu escelentu. Si acum eu asia bagu de seama, ca parintele Terentie vrea se repareze cu invetatoriulu celu nou cele ce s'au stricatu cu fostulu invetatoriu substitutu. Si de aceea nu lu-mai vede nimenea esindu din parochia de cand s'a inceputu anulu scolasticu.

Lucrulu acest'a si-are de altcum istori'a s'a.

S'a intemplatu adeca, ca mai asta véra a reposatu in satulu vecinu un crestin de frunte, si am fost chiamata 5 preoti la inmormentare. Dupa inmormentare am fost invitati toti preotii si invetatorii la pomana. Aici din vorba in vorba, venira lucrurile se vorbimú si de frecuentatiunea scolaria. Tocma pre atunci primiseramu unu cerculariu dela venerabilulu consistoriu in acésta tréba. Parintele pop'a Michaiu este preotu betranu si cinstitu, dar cam aspru in critica si face observári facia de preotii teneri; si dupa firea si naravurile lui lu-pusera pecatele se dica, ca cea mai mare rusine este pentru unu preotu a nu avé in satulu lui scóla buna. Parintele Terentie fiend preotu

teneru si cam cu musc'a pre caciula, — a lnatu pre sene observarea parintelui pop'a Michaiu, si s'a cam necajitu, ba s'a necajitu binisioru. Lu-vedeamu, ca inghite noduri, si sta se-i respunda aspru parintelui Michaiu; dar s'a stepanitu, si a tacutu. Intr'unu tardiu inse dise si densulu, ca este adeveru, ca preotulu, care n'are in satulu lui scóla buna, nu platesce multu, dar elu n'a avutu ce se se faca, pentruca cu unu invetiatoriu reu, n'a potutu face scóla buna; dar bunu este Ddiu, i-va ajutá pre viitoriu se repareze cecease s'a stricatu.

Asia vedu eu acum, ca parintele Terentie vrea se-si tiena cuventulu. Ddiu se-i ajute.

Eu unulu sciu un'a si buna. Asia am aflatu eu, ca unde preotulu are inima pentru scóla, acolo este bunu si invetiatoriu, pentruca fiendu dupa statutele nóstre parochulu locului localnicu directoru, daca densulu merge la scóla, si tiene cu pruncii scolarii catechisatia, daca din cand in cand cercetéza, si controléza pre invetiatoriu; daca aduna regulatu comitetulu pentrucá se hotarésca, si se faca cele de facutu in ale scólei, apoi si invetiatoriu se iea de seama si-si face si elu detorinti'a.

Asia am facutu eu, si am vediutu, ca este bine asia, si tot cá mine voru fi facendu de buna seama si alti frati preoti.

Intr'aceea, iubite nepóte, se-ti mai scriu o intemplare, si anume se-te intreb, ca ce se fia, de invetiatorii cei teneri nu mai punu asia mare pretiu pre cantare cá cei betrani? Mai nainte, cand ne intruniam in adunári bisericesei pre la protopopia, in biserica la chiamarea duchului santu, se imbuldiau tot invetiatorii teneri. Acum nu mai este asia. Invetiatorii teneri cam fugu de strane si de cantare, si tot invetiatorii cam mai betrani ne canta la slujba. Parintele Spiridonu, unu preotu betranu si cantaretiu vestitu este desperatu de lucrulu acest'a. Si se-me ierti, dar trebue se-ti spunu, ca si altii multi gandim in tréb'a acést'a tot cá parintele Spiridonu.

Poporulu nostru pune mare pretiu pre cantarea bisericesca. Numai prin cantare se scie indulcí catra biserica si catra scóla.

Si astadi este multa trebuintia se indulcimu poporulu nostru catra biserica si catra scóla. De aceea, iubite nepóte bine vei face se scrii despre acést'a in fóia, cá bine se-o invetie, si se si-o semneze preparandii si clericii.

Eu ti-voiu serie intro epistola viitória despre reportulu dintre preoti si invetiatorii. Pana atunci la revedere.

Statutele

Reuniunei femeiloru romane din Arad si provincie.

A) Dispositiuni generali.

Numirea Reuniunei.

Reuniunea pórtá numele de „Reuniunea femeiloru române din Arad si provincia“ si va avea un sigil cu acést'a inscriptiune.

Scopul Reuniunei.

§. 2. Scopulu Reuniunei este crearea unui fond din care se va infintia cu timp in Arad un institut romanesc confessional gr. or., cu o scóla poporala superióra de fete impreunata cu o scóla poporala elementara si cu internat pentru educatiunea feteloru române; iara pana cand fondul nu ar potea infintia si sustienea din venitul seu propriu un institut corespundietoriu: Reuniunea se va potea asociá cu vre-o alt'a corporatiune din patrie sau cu vre-un individ privat din patrie pentru infintiarea si intretinerea atarui institut.

Planulu de invetiament conformat legiloru regnicolare, dela institutul intemeiat in sensul acestui §. la timpul seu se va suscerne pe calea sa.

§. 3. La institutul de invetiament intemeiat in sensul acestor statute se pot aplicá de director, profesor, respective invetiatoriu ori invetiatoria numai individi calificati si sciutori ai limbei unguresci.

Inspectiunea si patronatul.

§. 4. Suprem'a inspectiune ce compete statului se va eseriá asupra institutului Reuniunei in sensul legiloru tiei referitóre la instructiune, si al „Statutulu organic“ ce norméza autonomi'a bisericeei romane gr. or.

§. 5. Reuniunea si institutul ce se va infintia vor stá sub inaltul patronat al Episcopulu român gr. or. din eparchia Aradului.

B) Dispositiuni specialii.

§. 6. Membru Reuniunei e: tot romanul din patrie, dupa categoriile ce urméza:

a) Membru fundator aceea femeia romana, care contribuesce odata pentru totdeuna o suma de 50 fl.

b) Membru pe viétia, aceea femeia romana, care contribuesce odata pentru totdeuna 20 fl.

c) Membru ordinariu aceea femeia romana, care contribuesce pe an o taxa de 2 fl. ce se vor solvi anticipative la inscriere.

d) Membru ajutatoriu póte fi acel barbat roman, carele contribue odata pentru totdeuna cel putin 20 fl. sau pe an 2 fl. ce se vor solvi anticipative la inscriere, si aceea femeia romana, care contribue mai putin decat acestea sume.

e) Membru onorariu acel individ barbat ori femeia, din si afara de Monarchia austro-ungara, care este proclamat de atare membru prin votul adunarii generale a Reuniunei.

Esterni pot fi alesi de membri onorari numai cu previa aprobare a Inaltulu Ministeriu reg. ung. de interne.

§. 7. Calitatea de membru incéta:

1) prin mórte

2) daca cineva nu solvesce tax'a anuale.

Drepturile si datorintiele membrilor.

§. 8. Membrii Reuniunei vor primí flecare sta-

tutele si raporturile ei anuale. Pe langa acést'a membrii fundatori, cei pe viétia si cei ordinari participa cu vot decisiv la tóte adunarile generale ale Reuniunii.

Membrii ajutatori si cei onorari au numai vot consultativ.

§. 9. Datorintiele membrilor sunt :

a) a se interesá de tote afacerile Reuniunii si privitoriu la acestea a esecutá cu promptétia recer-carile ce li s'ar trimite din partea Comitetului.

b) a solvi punctual tax'a de membri conform §. 5 din acestea statute, respective amesurat dispositiunilor Comitetului.

Fondulu Reuniunii.

§. 10. Resursele fondului vor fi :

a) taxele de membri si contribuirile benevole colectate pe teritoriul patriei ;

b) Venitul dela orice feliu de petreceri convenabile, concerte, prelegeri sau conferintie litarare si dela sortituri ori tombole ;

c) donatiunile, legatele testamentare si ori ce avere mostenita ;

d) venitul ce ar resultá din editarea vre-unui jurnal beletristic literar sau din editarea periodica a unui almanach.

§. 11. Taxele dela membrii fundatori si dela cei pe viétia si ajutatori, apoi capitalul din legatele testamentare, avere mostenita si donatiuni precum si sumele din escedentul fondului disponibil forméza : fondul inalienabil al Reuniunii.

Tóte celelalte venit, precum si 80% din interesele fondului inalienabil forméza : fondul disponibil si se pot intrebuintá spre acoperirea lipselor curente ale Reuniunii ; 20% inse din interesele fondului inalienabil se vor capitalisá si adauge fondului in fiecare an pana cand fondul va ajunge la cifr'a de 100,000 fl. adeca : una suta de mii de floreni ; iar de aici incolo se pot intrebuintá tóte intresele fondului inalienabil spre acoperirea lipselor curente.

§. 12. Avera Reuniunii póte fi elocata in casele de pastrare, imprumuturi ipotecare, hartii de valóre si in realitati.

§. 13. Afacerile Reuniunii le indeplinesce :

a) Adunarea generala,

b) Comitetul,

c) Oficialii.

I. Adunarea generala.

§. 14. Adunarea generala a membrilor Reuniunii e : ordinaria si extraordinaria. Cea ordinaria se tiene odata pe an in lun'a Februaru, iar adunarea generala extraordinarie se tine de câte ori va cere trebuinti'a si va aflá de bine president'a ori Comitetul, ori cand vor poffi in scris 30 de membrii cu vot decisiv.

§. 15. De competinti'a adunarii generale se tin :

a) Alegerea Comitetului, a membrilor onorari si a comisiunii permanente pe trei ani cari va revedea socotile si reportul anual suscernutu de Comitet ;

b) desbaterea si deciderea obiectelor, ce le va presentá Comitetul si a propunerilor facute din partea membrilor ;

c) stabilirea unui regulament pentru afacerile interne ;

d) stabilirea bugetului anual si darea absolutiului ;

e) infiintierea institutului Reuniunii ;

f) modificarea statutelor si eventual desfiintierea Reuniunii ;

g) alegerea comisiunii pentru autentizarea proceselor verbale ale adunarii generale ;

h) ori ce alte cause privitoare la Reuniune si institut, ce dupa natura lor cad in sfer'a afacerilor adunarii generale.

§. 16. Adunarea generala a Reuniunii o convóca presidiul cu 8—15 zile nainte, dupa modalitatea ce o va aflá comitetul.

§. 17. Conclusele adunarii generale se aduc cu majoritatea voturilor membrilor presenti. La desfiintierea Reuniunii se recere presenti'a a duor tertialitati a tuturor membrilor fundatori, pe viétia si ordinari. Modul de votare se va regulá prin regulamentul afacerilor interne ale Reuniunii.

§. 18. Procesele verbale ale adunarii generale le autentica o comisiune de 5 membri, intre cari presidenta si secretariul Reuniunii se fie cá persóne oficióse.

II. Comitetul.

§. 19. Comitetul Reuniunii va avea resiedinti'a s'a in orasiul Arad, si se va compune din membri centrali si provinciali toti alesi pe trei ani de catra adunarea generala.

a) Numerul membrilor centrali se fixéza la 17. intre cari 12 femei si 5 barbati. Dintre acestia : o presidenta si vice-presidenta, o cassiera si un secretariu sunt oficialii Reuniunii ; iár 4. insi sunt consilieri.

b) Numerul membrilor provinciali, carele este nedeterminat il stabileste adunarea generala din timp in timp dupa recerintia.

§. 20. Membri centrali ai Comitetului, caror apartine conducerea tuturor afacerilor Reuniunii, la convocarea in scris a presidente, tin siedinti ordinare in fiecare trimestru odata, iar siedintie estrordinarie de câte ori va cere trebuinti'a si la sollicitarea presidente ori alor 9. membri centrali.

§. 21. Comitetul implinesce urmatoarele agende :

a) primesce in proprietatea Reuniunii tóte legatele testamentare donatiunile si averile testate din partea binefacetozilor ;

b) administréza averea Reuniunii in sensul statutelor si conform hotaririlor adunarii generale ;

c) face si subscrerne adunarei generale pentru decidere proiectele referitoare la tóte afacerile ce privesc scopul Reuniunii.

d) efectuesce tóte conclusele adunarii generale;

e) ingrigesce a se sporí fondul Reuniunii prin resursele pomenite in §. 9. al acestor statute, iar spre acest scop pune in lucrare tóte cele de lipsa;

f) asómna la cassa erogatiunile necesarii in favorul Reuniunii;

g) circuléza liste pentru inscrierea de membri la Reuniune, apoi pre cei cari se insinua prin declaratiuni in scris ori de odata cu solvirea taxelor ii suscepe si notifica adunarii generale spre cunosciintia;

h) se ingrigésce de incassarea regulata a taxelor dela membri, eventual presenta adunarii generale pre cei insolventi spre a-i sterge din numerul membrilor Reuniunii;

i) face revisiunea socotilor cassierei, precum si un report general despre activitatea anuala a Comitetului; iar acestea le inaintéza adunarei generale spre aprobare;

k) face proiectul de buget anual despre spesele Reuniunii si de asemenea il subscrerne adunarei generale pentru stabilire;

l) scontréza cass'a Reuniunii; si in fine comitetului;

m) hotaresce terminul pe cand se-se convoce adunarile generali. Cu un cuvent implinesce tóte cele de lipsa in favorul Reuniunii.

§. 22. Spre aducerea unui conclus valid in siedintiele membrilor centrali ai comitetului trebuie se fia de facia cel putin 4. membri si president'a. Conclusele se iau cu majoritatea voturilor, iar fiind acea egali president'a decide.

§. 23. Procesele verbali ale Comitetului se autentica de loc in siedintia, ori la siedinti'a urmatore.

§. 24. Membrii provinciali ai Comitetului se numesc pentru a castigá Reuniunii membri din provincia circuland listele, ce li se vor trimite din partea Comitetului pentru inscrierea de membri. De asemenea membri provinciali sunt chemati e colectá oferte benevole in favorul Reuniunii si a promová ori ce lucrari ale Comitetului indreptate in afara de centrul Reuniunii cu privire la prosperarea acesteia.

III. Oficialii Reuniunii.

§. 25. Oficialii Reuniunii, cari toti isi implinesc gratuit functiunea lor sunt urmatorii: 1. presidenta si 1. vicepresidenta. 1. cassiera si 1. secretariu.

1. President'a:

a) subscie tóte actele, ce se vor emaná dela Reuniune;

b) represinta in afara Reuniune;

c) convóca si conduce adunarile generali si siedintiele Comitetului;

d) se ingrigesce de esecutarea concluseror adunarei generale si de ale Comitetului prin oficialii Reuniunii;

e) face ori ce dispositiune, ce ar aflá de lipsa intru interesul Reuniunii si fara asteptarea intrunirii Comitetului.

Vicepresident'a e substituit'a presidei in tóte afacerile Reuniunii.

2. Cassier'a

are a tinea evidintia regulata despre intréga averea Reuniunii introducendu-o pre acést'a intr'un inventariu dupa cum va hoteri Comitetul si adunarea generala. Pe langa acésta indatorire mai are a reportá Comitetului la fiecare trimestru despre starea cassei; iar la finea anului a presentá raport si socoti despre starea averei si a cassei fondului Reuniunii pentru a le esamina si subscrerne adunarei generale.

In fine cassier'a va dá la dispositiunea Comitetului tóte documintele si valorurile despre averea Reuniunii de câte ori va voi se scontréze cass'a.

(Va urmá.)

D i v e r s e.

† *Necrologu.* Firulu telegraficu ne aduse Vineri'a trecuta scirea, ca unulu din fruntasii poporului nostru *Teodor Pap*, proprietariu in Chechesiu a incetatu din viétia in Lugosiu. Reposatulu a testatu intréga averea s'a de preste sieptedieci de mii fiorini pentru scopuri culturali, ér de administratoru alu acestei fundatiuni a instituitu prin testamentu consistoriulu eparchialu romanu ortodocsu din Aradu. Remasitiile pamentesci ale defunctului au fost depuse spre odichna eterna ieri la 3 óre in Lugosiu. Din partea diecesei aradane au participatu la inmormentare asesorulu consistorialu *Augustin Hamsea* si secretariulu consistorialu *Ignatiu Pap*.

Si pana cand vom poté comunicá publicului nostru actulu inmormentárii si biografi'a defunctului se-i dicem: se-i fie tierin'a usióra si memori'a binecuventata!

† *Necrologu.* Ved. Sofi'a *Miculescu* cá cumnata, *Virgili* si *Romulus Miculescu* cá nepoti si *Iuliu Christian Miculescu* cá stranepotu, cu inima durerosá a nuntia, cá *Ioanichiu Miculescu*, parochu romanu gr. or. in Budapest'a, si asesoru consistorialu, dupa unu morbu scurtu, *Mercuri* in 21. Septemvre n., sér'a la 10 óre, in etate de 64 ani in comun'a *Albert-Irs'a* a repausatu in Domnulu. Scumpele remasitie pamentesci a-le defunctului se vor depune dupa ritulu gr. or. spre eterna odichna in Budapest'a Sambata la 24. Septemvre a. c. la 4 óre d. m. din capel'a cimiteriului de langa calea *Kerepesiului*. Budapest'a, in 23. Septemvre 1887. — Fie-i tierin'a usióra si memori'a binecuventata!

C o n c u r s e.

Conform decisului Venerabilului Consistoriu dto 6/18. Augustu a. c. Nr. 2552 se escrie concursu pentru deplinirea parochiei a dou'a vacante din *Beb'a-vechia*, in topresviteratiu B.-Comlosiului. clasificata de class'a prima, cu terminulu de alegere pe 26. Octomvre v. a. c.

Emolumintele anuale sunt:

Folosirea sesiunii parohiale vacante de sub Nr. c. F. 353, birulu si stolele usuate, cari laolalta dau unu venit anualu de 840 fl. v. a.

Recurrentii vor avea a-si instrui recursele conform Statutului organicu bisericescu si regulamentului pentru parohii, si adressate comitetului parochialu a-le trimite subscrisului administratoru protopresviteralu in Nagy-Torák, cottulu Torontál, pana in 24. Octomvre vechiu a. c., avendu recurrentii pana la alegere a-se presentá in biserica spre a-si aretá desteritatea in cantare respective in predicare.

Dela recurrenti se pretinde cualificatiunea receruta pentru parohii de class'a prima, — inse in casulu cand n'ar fi nici macaru doi recurrenti de class'a prima, se vor suscepe in candidatura si recurrenti de a dou'a classa, — caror'a li este permisu a recurge pe acést'a parochia.

Beb'a-vechia, la 6/18. Septemvre 1887.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: PAULU TEMPEA, m. p. administratoru protopopescu.

Din cauza cá la postulu de invetiátore dela scól'a de fete din comun'a Ecic'a-romana, in inspectoratulu Banat-Comlosiului, nu a competatu nici o recurenta, se escrie de nou concursu cu terminulu de alegere pe 18/30. Octomvre a. c.

Emolumintele anuale sunt: 1) Salariu in bani gata 300 fl. v. a. 2) pentru quartiru 40 fl. v. a. 3) pentru conferintie 12 fl. v. a. 4) pentru scripturistica 5 fl. v. a.

Recurrentele sunt avisate a-si trimite recursurile instruite cu tóte documentele necesarii producendu si testimoniulu de cualificatiune din limb'a maghiara, M. Onorátului Domnu inspectoru scolaru Paulu Tempea, in Nagy-Torák, cottulu Torontál, pana in diu'a premergátore alegerii. — Dela alegend'a invetiátore se cere a propune in scóla lucruri frumoése de mana.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: PAULU TEMPEA, m. p. inspect. scl.

Se escrie concursu pe postulu de invetiátore din Fibisiu. cu terminu de alegere pe 11/23. Octomvre a. c.

Emolumintele anuali sunt:

- 1) In bani gat'a 180 fl, 90 cr.
- 2) In naturale: grâu 28 hecto.
- 3) In lemne 24 metri din care si scól'a se va incaldí.
- 4) Pentru conferintie pausialu 6 fl.

Recurrentele au se substérna petitiunile loru cu recerutele documente adressede com. par. parintelui inspectoru, de scóle per Vinga in Szécsány — apoi a se presentá in vre-o dumineca la s. biserica din locu.

Fibisiu 10. Sept. 1887.

Eutiniu Vu'a, m. p.
not. com.

Dimitriu Miutiu, m. p.
pres. com.

In contielegere cu mine: IOSIF GRADINARIU, m. p. inspectoru scolaru.

Se escrie concursu pe statiunea invetiátorésca dela scól'a de fete din Janov'a, cu terminu de alegere pe 4/16 Octomvre a. c.

Emolumintele anuali sunt: 120 fl. v. a., pentru cortelu si gradina 40 fl., 40 meti de grau, 16 metri de lemne (pentru scóla separat), pausial pentru conferintie 6 fl., pausialu pentru scripturistica 5 fl.

Recurrentii au, se-si tremita recursele lor. — conform prescriselor statutului nostru organicu — pana la 3. Octomvre a. c. subscrisului inspectoru de scóle per Vinga

in Szécsány, si a se presenta in vre-o Dumineca in st. Biserica din Janova spre a-si aretá desteritatea in cant si tipicu.

Comitetul parochialu.

In contielegere cu mine: IOSIF GRADINARIU m. p. inspectoru scolaru.

Pe statiunea invetiátorésca dela scól'a gr. or. din comun'a Berzov'a in comitatulu Aradului, devenita vacanta, cu acest'a se publica concursu cu terminu de alegere pe 20 Septemvre v. (2 Oct. n.) 1887.

Emolumintele incopciate cu acest post sunt urmátorele:

1. Bani gata 100 fl.
2. 1/2 sesiune de pament pretiuit 120 fl.
3. 12. Orgii de lemne din care este a se incaldi si scól'a — care se solvesc in bani 84 fl.
4. Spese de conferintia 6 fl.
5. Spese de scripturistica 10 fl.
6. Folosirea unui intravilan alu scólei batrane pretiuit in 10 fl.
7. Dela inmormentari unde va fi poftit 50 cr.
8. Quartir liber cu 2. chilioi podite, camara, cuina buna, stalau si intravilan marisior pentru legumi.

Dela recurenti se recere se aibe cualificatiunea prescrisa in statutul organic, si se-se presenteze in vre-o dumineca ori serbatóre spre a-si aretá desteritatea in cantarile bisericesci.

Recurrentii au a-si subserne recursele lor adressede comitetului parochialu inspectorului de scóle Iosif Vuculescu in Sioimosiu (Solymos) com: Aradului post'a ultima Radna pana in 18. Sept. st. v. inclusive.

Berzava, 27. August 1887.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu: IOSIF VUCULESCU, m. p. inspectoru de scóle.

Pentru parochi'a de clas'a III-a din Cilu, protopresbiteratulu Buteniloru, constatátoria din 144 case si cu carea suntu impreunate:

1. Folosirea unei sesiuni pamentu aratoriu si fénatiu.
2. Birulu — câte o mesura cucuruзу (sfarmatu).
3. Stolele indatinat si
4. Quartiru liberu cu gradina, — se escrie concursu pana la 27 Sept. (9 Oct) a. c. in carea di va fi si alegerea asteptandu-se dela concurrenti in terminul acest'a a se presentá vre-odata la biserica si a-si substerne recursele pe calea oficiului protopresviteralu din Buteni (Butyin.) Cilu, la 30 Augustu 1887.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: CONSTANTIN GURBANU m. p. protopresbiteru.

Pentru statiunea invetiátorésca din Fenatia-Sledistelu, cu terminu de alegere pe 20. Sept. v. a. c. conform conclusului consist. Nr. 745 din 1887.

Emolumintele sunt: a) 105 fl. dela comun'a biserica, 27 fl. 72 cr. dela Dominiulu eppesc rom. cath. din Vascau, b) 12 cubule de bucate, 12 stângeni de lemne, c) unu cubulu de pasula si câte o portie de fenu, d) quartiru liberu si stólele cantorale.

Recursele provediute cu documentele necesarie si respective cu testimoniulu de cualificatiune sunt a-se trimite pana la 19. Sept. la subscrisul in Beiusiu.

Beiusiu, 27. Ang. 1887.

In contielegere cu Comitet. parochail VASILIU PAPP m. p. protop. Vascului.